

Fóia enciclopedica si beletristica cu ilustratiuni.

PEST'A Ese in fie-care septemana odata, adeca dominec'a
contienendu o cóla si diumetate.

2/14.
optom.
1866.

Pretulu pentru Austria
pe Jul. - Dec. 4 fl. —
pe Jan. - Dec. 8 fl. — cr.

Pentru Romania
pe Jul. - Dec. unu galbenu si diumetate.

Nr.
32.

Cancelari'a redactiunei
Strat'a morarilor Nr. 10.
unde sunt a se adresá manuscriptele si banii
de prenumeratiune.

Epistolele nefrancate nu se primescu si opurile
anonime nu se publica.

II
curso
anualu.

GEORGIU POPA.

Spiritulu naltu e
puterea imperiósá carea
impune si descépta sim-
tiulu de supunere, de
reverintia in toti acei
ce simtu acea putere
spirituala; mintea stra-
lucita face pe omu ca
sê fie stapanitoriu to-
tutura cari au cutedia-
tu sê privésca splendó-
rea ei, — in fine spi-
ritulu luminatu demu-
stra cu flacar'a sa
cerésca, cá omulu are
parte din poterile ce-
resci, dar ceea ce face
pre omu — *om* e ani-
m'a! — Simtiemintele
nobile ale animei fiin-
du conduse de iubirea
adeverata sunt mai
modeste decâtu calitá-
tile stralucite ale spi-
ritului, aceste nu im-
punu, nu demanda re-

Georgiu Popa.

verintia si órba supu-
nere, anim'a iubitóre
de ómeni nu cuceresce,
ci atrage si aredica la
naltímea simtieminte-
lor sale pre toti cei ce
vinu in coatingere cu
dins'a. Anim'a iubitóre
descépta asisdere iubi-
re, ea nu supune ci mai
multu aredica pre omu.

De ací ni pot emu
esplicá de ce pre unii
ómeni mai multu îi
iubimu, — ér din con-
tra de ce pre unele fi-
intie mai multu le iu-
bimu decâtu ampastrá
reverinti'a de pietate
fatia cu dinsele; — rara
fiintia e care posiede
aceste calitáti impreu-
nate, raru e acelu bar-
batu care pe langa in-
susiri frumóse spiritu-
ale sê posieda si frage-
dele sentieminte ale
animei nobile, o astu-

felu de raritate escelinta e si binemeritatu lu barbatu *Georgiu Popa*, ilustrulu comite supremu alu comit. Aradului, neobositulu si zelosulu anteluptatoriu alu natiunalitatei nòstre.

Carier'a sa de activitate in viéti'a publica e destulu de lunga, natiunea a avutu acuma destula ocazione ca sê cunósca in deplinu calitátile frumóse ale acestui pré iubitu fiu alu seu, dar' ceea ce mai frumosu ilustra rarulu seu talentu, este caracterulu seu celu solidu care in cele mai diferite giurstári si-a pastratu *constantia*. — In tóte lucrurile sale nici odata nu s'a abatutu de sacr'a sa detorintia, de a serví patriei si natiunei. In ori ce timpu si in ori ce giurstári, totu acele simtieminte nobile si totu acelea-si aspiratiuni si intentiuni sacre au condusu lucrârele sale. — Dinsulu e unulu din acei putieni barbati mari pre cari trebuie sê-i stimâmu si iubimu totu deodata, frumósele sale calitâti ni inspira admiratiune si reverintia, ér'amabil'a-i portare cu ómenii incuragiédia pre fie carele ca sê se apropie de dinsulu cu deplina incredere.

Sórele vietiei mai antâiu l'a vediutu in comun'a rom. Galsia, in comitatulu Aradului. — Parintii sei au fostu economi nobili si de toti stimati si distinsi ca nisce ómeni intielepti si iubitori de binele comunu. Ei duceau o viétiã simpla dar' totu de odata si fericita; Ddieu li dede cugetulu bunu de a tramite pre fiulu lor *Georgiu* la scól'a locala, unde cu succesulu celu mai imbucurariu a facutu studiulu elementariu. — Pre câtu imbucurà pre bietii parinti acestu resultatu stralucitu, pre atâta erau si machniti, câ-ci nu aveau mediu-lócele debuintióse pentru ca iubitulor lor fiu sê-si continue cursulu studielor. Ddieu inse avù grige, si prin ajutoriulu unoru si altor binefacatori cu neobosita sirguintia a finitu studiele gimnasiale si juridice parte in Aradu parte éra in Oradea-Mare.

Dupa aceste numai decâtu a grabitu la Pesta unde a facutu praes'a advocatiãla. — In anulu 1846 se asiediã la Aradu ca advocatu si ca atare in curundu si-cascigà deplin'a incredere a unei multimi de clienti, si ca unu barbatu bine versatu si neobositu in chiamarea sa si-asigurà unu renume frumosu.

La an. 1847 se casetori luandu de socia pre *Alesandra Popoviciu*, o damicela dotata cu simtieminte fragede si cunoscintie rari de frumóse; — acésta fericita casetoria durà pana la an. 1863, candu acésta amabila si aduncu stimata dómna trecù la cele eterne.

Veni apoi anulu 1848 cu viforele sale ca sê-lu descépte din visurile fericirei, cu totulu câ de la fire a fostu totu retrasu si nici cand nu a doritu sê-si faca vre-unu renume cu sgomotu si alarma, ci mai alesu in retragere si nevediatu de altii sê lucre, totusi fãra voia fù silitu sê ie óre care parte in miscârile revolutiunei, dar' dinsulu nici acì nu a uitatu câ e *romanu* si *patriotu*, deci inadinsu cautá ca sê nu fie poporulu insielatu si maltratatu de atare spirite reutatióse; nobilulu seu simtiu intiparitu in anim'a sa de man'a sacra a naturei l'a totu indemnatu sê caute mai multu pacea, contielegearea, ér' nu ur'a si discordi'a, totusi câtu de amara dorere a debuitu sê suferi prin nenorocirea de a perde pre iubitulor seu parinte cadutu victima furiei de revolutiune, — din acelu momentu dinsulu inea bolnavindu-se de amaretiune s'a retrasu cu totulu de pe terenulu luptelor nici decâtu corespundietóre firei sale blande si amabile.

Dupa demolirea rescólei in lun'a lui Octomvre 1849, comisariulu c. r. *Ladislau de Majtenyi* i oferì postulu de pretoru in cerculu *Simandului*, elu inse mai bucuros voindu de a remané pe carier'a advocatiãla, nu voi sê primésca, dar la rogarea mai multor binevoitori si amici ai sei in interesulu poporulu romanu mai alesu luà acésta sarcina si o portà cu cea mai rara abnegatiune desvoltandu totu de odata si o desteritate admirabila si punctualitate neintrerupta, ce lu caracteriséza in tóta activitatea sa.

De acì la an. 1852 in calitate de protopretoru fù stramutatu la *Cinteiu*, apoi in an. 1854 la *Ienopolu* (*Borosiu Ineu*) éra in an. 1857 la *Salonta* in Comit. *Bihariei* totu in acésta calitate. — In oficiulu pretorianu neintreruptu a desvoltatu unu zelu impreunatu cu capacitate si iubire de dreptate, si ca atare fiindu in comitatulu Aradului a propusu comisariulu gubernialu unu proiectu de modu mai usiorariu in privinti'a afacerilor notariale in comune, care s'a si primitu si introdusu numai decâtu. — Câtu de rigorosu si iubitoriu de dreptate a fostu ca pretoru, destulu ni dovedescu ómeni, cari sciu sê spuna mai multe casuri, cand ilustrulu barbatu ca judecatoriu a fostu adusu adese in tentatiune prin promisiuni grase si mita ca sê sacredie dreptatea, dar elu nu numai câ nu s'a sumpusu acestei tentatiuni, ci ne privindu la natiunalitate séu rudenia cu indignatiune a refusatu primirea ofertelor nelegale si pre fiecare omu care amblá sê caute dreptatea cu mita, lu pedepsia cu pedéps'a cea mai aspra. — De aceea

apoi si posiede stim'a si iubirea generala atâtu a consangeniilor sei câtu si a celor de alte nationalitâti. In an. 1859 fû strapusu ca referentu la tribunalulu supra-revisoriu in Oradea-Mare si in 1861 la trib. cambialu in Aradu, acî lucrâ pentru infintiarea Asociatiunei nationale romane din Aradu, a careia infintiare mai alesu lui i-se pôte multiamî. — Activitatea sa ca deputatu in diet'a din 1861 e cu multu mai cunoscuta natiunei, decâtu ca sê mai fia de lipsa amintirea meritelor sale cascigate prin vorbirile sale energice si ponderose.

In an. 1862 s'a strapusu de asesoru la tabl'a regesca in Pesta, de acî in scurtu timpu fû chiamatu la Viena, unde in an. 1864 fû denumitu de consiliariu referendariu la cancelari'a aulica r. si de locu apoi de comite supremu in comitatulu Aradului, unde e si in presente spre mangaiarea generala a locuitorilor.

D O I N E.

I.

Vina scumpa lelisióra
La perîu in vâisióra,
Candu e plina dalb'a luna,
Sê bemu apa d' impreuna,
Din isvorulu de iubire
Sê bemu, mandra, fericire, —
Sê fimu soti pana la mórte,
Amendoi rebdandu o sórte;
Fia sórtea rea, ori buna,
Ne redice, ori supuna. —
Cu o dulce sarutare
Ni-adunâmu noi mangaiare,
Pe-a iubirei aripióre,
Printre radiele de sóre;
Intre farmecu si surisu,
Ne-aventâmu in paradisu!

II.

Frundia verde 'n floricele,
Multu me batu cugete grele;
Cugetole de iubire
Me facura fâra fire,
Cugetele totu de doru
Me facura mai de moru.
De-amirosu o florióra,
Ce 'nfloresce 'n gradinióra:
Simtu in ochi-mi lacrimile,
Si in ânim'a-mi dorere,
Câ-ci iubitu-a minte-mi vine,
Care me lasâ 'n suspine, —

Si nu vine, câ nu pôte,
Sê me scôta de la mórte, —
Si nu vine, câ nu-lu lasa,
Sê-si yindece-a sa mirésa.
Spune-i, scumpa florióra,
Candu se 'ntórce-a casa éra,
Sê nu cerce-a sa mirésa,
Câ mai multu n'o afla-a casa;
Mérge la morminti afara,
Caute trist'a salcióra,
Cea mai trista, ruinata,
Acol' oiu fi 'nmormentata.
Sê sedésca floricele
Pe mormentulu meu de gele,
Si sê lege-o cununitia
Pe uitat'a mea crucitia,
Ca sê véda santulu sóre,
C'a iubitu cu infocare,
Ca sê véda lun'a blanda,
Câ-i e animiór'a franta,
Ca sê véda mii de stele,
Câ me plange totu cu gele!

Paulu Draga.

C E E A C E L I P L A C E F E T E L O R .

(Novela. Urmare.)

— Poti sê-mi spunî ori si ce, câ-ci eu nu ti mai credu nimica. Domni'a ta nu me iubesci, si nu m'ai iubitu neci cand. Iubesci inse pe alt'a ferbinte. Fii fericitu cu ea si dâ-mi pace!

— Sum curiosu cine e acea?

— Acea careia in momentulu departârii domniei tale i-ai scrisu o epistola.

— Eu numai domniei tale ti-scrisei.

— Nu primii nimica. VEDIUI INSE O ALTA epistola ce atunce scrisesi fetei judelui cercualu.

— Eu?

— Da. Ca sê te convingi, éca cetesce-o!

— Ast'a e scrisóra ce o tramisei dtale.

— Spusei acuma, câ nu primii nimica.

— Si cum o primisi asta?

— Alalta eri fû aice fêt'a judelui cercualu si mi-se laudâ cu dispretiu, ce epistola i scrisesi in momentulu departârii. Ea uitâ acî epistol'a acésta. Acuma mai poti negá?

— Acuma pricepu tóte. Istori'a acestei epistole e urmatóra. In momentulu departârii mele o prededui amicului meu Florianu, rogan-du-lu s'ó aduca dnei tale. Elu inse, ca omu confusu ce este, o duse la fêt'a judelui cercualu. Ast'a asisdere se chiama Lucretia, de aice vine

dara titlulu: „Adorata“ Lucretia cu care m'ai satirisatu mai nainte.

— Se póte ast'a? — întrebà Lucretia plina de bucuría.

— Me juru pe totu ce am eu santu, cà se intemplà asié. Din diu'a in care te vediui, neci nu vorbíi mai multu cu fét'a judelui cercualu si n'am neci o relatiune cu ea.

— O! Corneliu iérta-mi dara!

— Ti-iertu cu placere. Dar de alta-data sê nu mai fii gelósa!

— O! câtu am suferitu d'atuncea! Am plan-su necontenitu, încátu acuma si ochii me doru.

Corneliu i saru'à man'a.

Intr'aceste intrà causatoriulu tuturor neplacilor, confusulu meu amicu Florianu.

— Bine, câ vini, frate Floriane! Unde ai dusu tu epistol'a acea ce ti-am datu in dominec'a trecuta, cand m'am dusu la sate?

— Me iérta, frate, dar dio io am gresítu.

— Cum asié.

Mi-ai spusu s'o ducu dómnei notarese si eu o adusei aci domnisiórei Lucretia.

Fét'a notariului fú atinsa fórte neplacutu de respunsulu lui Florianu. Socí'a notariului asísdere se chiama Lucretia. Epistol'a lui Corneliu a sunatu dara ei. Pentr' acea primiá dara totdeauna cu asié bucuría pe Corneliu, cand veniá la ele. Domnisiór'a Lucretia se uità cu ochi întrebatori lá Corneliu, apoi respunse:

— Dle Florianu, adu-ti mai bine a minte; mie nu mi-ai adusu neci o epistola.

Fratele Corneliu — enarandu-mi mai tardiu scen'a acésta — mi-spuse, câ respunsulu celu neacceptatu alui Florianu intr'atât'a lu-infurià, in câtu numai putínu lipsiá, de nu-lu batù bine. Totusi se molcómí si dîse:

— Frate Floriane! Póte câ nu-ti aduci bine a minte, én cugeta-te putintelu, ce ti-am spusu eu, cui sê duci epistol'a acea?

— Ei dieu acea! Iérta-me frate, confusiunea mea éra m'a pacalitu. Tu mi-ai spusu s'o aducu aice domnisiórei, eu inse din gresiéla am dus'o la fét'a judelui cercualu. Dar nu e mirare, nu me pricepu eu la treburi de aceste.

— Nu te teme, neci nu te voiu rogá mai multu sê-mi faci asemenea serviciu!

Domnisiór'a Lucretia se uità multiamita la elu. Fericirea ei éra restaurata.

IX.

— Plecatiune domnule protopopu! Multiam, câ ai venitu! — Cu aceste cuvinte primí notariulu pe protopopulu carele intrà la densulu in chilía.

— Ce tí-s'a intemplatu? — întrebà acesta — póte vr'o nenorocire?

— Dieu mare nenorocire, domnule parinte!

— Ce?

— Ar trebui sê-ti spunu multe, ca sê pri-cepi tóte, numai te-ai urí. Ti-voiu spune dar pe scurtu, câ vreu sê me despartiescu de muierea mea.

Parintele protopopu stete inmarmuritu. Asié ce-va elu n'a acceptatu, ma neci n'a visatu. Si-puse pelari'a si bastonulu pe unu scaunu, apoi dîse:

— Glumetiu mai esti, domnule notariu!

— Multiam de gluma ca ast'a.

— Cum asié? vorbesci dara seriosu?

— Dorere, fórte seriosu.

— Si ai motive destulu de ponderóse pentru acésta fapta de mare insemnetate?

— Inca pré multe.

— Asié?

— Afla domnule parinte, câ muierea mea adi dupa média-di va avé o intalnire cu amoresulu seu in dumbrav'a orasiului.

— Si cine-e acela?

— Corneliu Borovanu.

Parintele protopopu se simtiea fórte curiosu. Pe de o parte érá intristatu de nenorocirea notariului, — érá de alt'a se bucurá cumca si-va poté resbuná a supra lui Corneliu. Érá maniosu pe densulu, din cauza câ acesta nu voia sê iee de muiere pe fiic'a lui.

— Acuma dara — continuà notariulu — te rogu, ca sê vini cu mine in Dumbrav'a orasiului, ca acolo vediendu acésta fâra-de-lege, sê-mi poti fi martoru in procesulu meu de despartíre.

— Cu dorere ti-voiu impliní acésta rogare.

— Acusi va vení si judele orasiului, ca sê fiti doi martori.

Díalogulu se intrerupse, neci unulu nu vorbiá neci unu cuventu, numai din cand in cand eschiamá parintele protopopu: Cine ar fi cugetatu!

Nu peste multu sosi si judele orasiului, unu tieranu mai avutu. Notariulu lu-rogá sê aiba bunetate a merge cu elu intr'unu locu spre a-i fi martoru. Nu-i spusu, câ in ce cauza.

Inainte de a plecá, notariulu se uità, câ óre a casa-e muierea sa? Érá dusa cam de o diumetate de óra. Apoi plecara toti trei.

Pe cale nu pré vorbira. Dumbrav'a orasiului nu e departe de locuinti'a notariala, deci ajunsera de graba acolo.

— Stai aici — dîse notariulu ajungandu la margine — eu voiu merge in laintru si gasindu-i voiu veni dupa dvóstre.

— Bine-e! — respunse protopopulu.

Notariulu se duse in dumbrava. Pasiea numai incetu, ca nu cumva amorosii sê-lu observe, la fie-care pasiu stetea si ascultá. Anim'a-i numai raru palpitá si i tremurá totu trupulu.

Amblá asié cam la vr'unu patrariu de óra, cand de langa o tufa audî nesce síópte femeiesci.

Parintele protopopu vediendu-lu se spariá si intrebá:

— Pentru Ddieu, dóra te-a batutu?

— Veniti numai cu mine, — respunse notariulu.

— Me iérta, frate, — se escúsá protopopulu — dar daca-e vorb'a de bataia, apoi eu nu-ti potu fi intru ajutoriu. Mi-spelu manile, dar in asié ce-va nu me amestecu. Eu am muiere si prunci a casa.

Cetatea de la Hododu in Selagiu (Vedi pagin'a 381.)

Furi'a bietului omu culminá. Abié se potú re-tiné, ca sê nu sara acolo si sê nu-i omóra pe amendoi. Totusi tari'a barbatésca i invinse durulu de resbunare si dicandu incetu: Hah! puiu de nepârca aici esti! — se re'torná iute la martorii sei. Nu cautá inse calea pe unde amblau si altii, ci furiosu se ducea dreptu intre arbori, spini si prin lutu, — in cátu ajungandu la cei doi ómeni ai lui, vestmintele-i erau tóte spintecate si piciórele pana 'n genunchi totu de lútu.

— Asié! domnule notariu! — dîse si judele — la bataia neci io nu me ducu, de ce nu mi-ai spus'o asta inainte a casa. Dta m'ai rogatu numai sê-ti fíu marturíá. De scieam câ ne duci la bataia, nu viniam. Bate-te dta, daca chiar ai pofta, da nóua dá ni pace!

— Ómeni buni, nu mi faceti potca! Nu ve temeti, nu va fi acolo neci o bataia; neci eu nu me batui, ci numai spini mi-spintecára vestmintele! Veniti, veniti dupa mine!

In fine parintele protopopu si judele ora-

siului se determinara a-lu insoci, promitendu-li mai antaiu pe onore, ca nu va fi neci o bataia. Mersera incetu, totu standu si ascultandu, ca ore nu se aude ce-va? De odata ajunsera la tufa cea de mai nainte.

Notariulu dedu semnu se steie, apoi merse in verfulu degetelor pana la tufa, si incetu, neci nu resuflandu, si-intinse capulu spre a se uita in laintru. Dar ce se vedi! Rapede ca fulgerulu si-scose capulu si neducandu martorilor sei neci negru neci albu, o lua pe picioru catra satu, si incepu a fugi cumplitu.

Parintele protopopu, vedindu ca notariulu nu lua lucrulu de gluma, cugeta ca de va mai remane multu in loculu acela, l'oru strofoca binisioru, si delocu i vini in minte dical'a, ca „fug'a-e rusinosa, dara sanetos'a“ si aredicandu-si reverend'a pana in brâu, o tuli si santi'a sa pe picioru. fara a dice judelui neci macar „re-masu bunu!“

Bietulu jude stete inmarmuritu. Vedindu inse, ca cei doi soci ai lui lu-parasira cam iute, gasi de bine a o lua si elu la sanetos'a.

Notariulu, protopopulu si judele fugiau in ruptulu capului catra satu. Poporulu care lucra la campu, vedindu pe antisti alergandu, nu sciea ce se cugete, — ci multi dintre ei, barbati si femei incepura a fugi dupa dinsii.

Ore de ce se sparia notariulu asié? Pe cine vediu in tufa?

In tufa era o alegoria frumoasa, in midilocu o mesa si langa asta doue lavitie. Acolo siede a fic'a judelui cercualu, conversandu cu marele corespundinte, oratoru si poetu, Ovidu Zefirescu.

(Finea va urma.)

Iosifu Vulcanu.

Discursu

despre istoria literaturii italiene.

(Finea.)

Scrise cu multa inspiratiune Immurile sale, si le publica la a. 1815; ma la lumea literata a ramasu necunoscutu pana la ocaziunea ce canta mortea lui Napoleone. Acesta poesia ocaziunala lu fece a da altele cu multu mai frumoase; ma strainii si italianii chiar lu glorifica pentru popularulu romantiu „I promessi sposi.“

Nici Manzoni n'a potutu incungiuira polemic'a, ma departe de o critica provocatoria, elu a datu esemplu de acea linisce, la care se potesce inima curata, criteriu securu, si consciintia buna, si care scie pretiui si pe adversari, si

nu cerca triumfulu, ci adeverulu. Nici odata nu vorbia despre sine, si totdeauna se inaltia la generalitatea cestiuniloru, si le lua din punte mai inalte de vedere, decatu cele unde se marginiau adversarii sei.

Unde te duce servitutea straina, o-a depinsu Manzoni in romantiulu mai susu memoratu; ma ca si in depresiunea natiunala si in retecirea simtiului vulgaru anca remane omului destula lumina pentru a distinge adeverulu, si destula vointia pentru a-lu aplica, — o aréta in opulu seu „La colonna infame.“

In urm'a acestoru doi mari, in urm'a lui Monti si Manzoni, literatii se impartira in doue; si daca urmatorii lui Monti au facutu lucruri frumoase, urmatorii lui Manzoni si-au propusu a face bune.

Celu d'antaiu esemplu de novela in versuri ni-lu da *Tomaso Grossi* in „Ildegund'a“ sa.

O specie de compuneri, la cari de multe ori e chiamatu literatulu, sunt inscriptiunile, a-uneori istorice, mai de multe ori la serbâri seu la morti; afara de aceea unii le facu la dedicatiuni, seu la alte ocaziuni — in forma de epigrame vechi, seu sonete scurte.

N'am potutu a nu memorá si aceste.

Dar' scrierea de romantie era in flore; si la esemplulu strainiloru, mai alesu la esemplulu englezulu *Walter Scott*, se fecera de moda romantiele istorice, si se scrisera o multime de ele. Cele mai renumite inse nu-su totdeauna si cele mai bune. Unii si-propunu de a represinta starea generala a umanitatiei in unu tempu si locu anumitu. Altii si-alegu unu faptu celebru — si facu o imperfepta revelatiune a istoriei. Altii facu epope'a simtiementulu individualu, ca *Foscolo* in „*Jacobo d' Ortis*.“

Altii vreau a descoperi disordinele societatiei, si a dicta seu rancore seu melioraminte, ca *Guerazzi* si altii. Asta forma din urma prevale in diu'a de asta-di.

„*I promessi sposi*“ lui Manzoni i-amu memoratu mai in susu.

Novela, cari nu sunt alta decatu romantie scurte, anca s'au scrisu o multime. De aceste scriu cu totii, cari nu sciu serie alta. De memoratu inse sunt „*Novellele unui maiestru de scola*“ de *Cesare Balbo*.

Acu potemu se numeramu pe autobiografi si pe scrietorii de memorii (memoires), o specie de scriere pucinu usitata in Italia; ma in a cari gloria e destulu a insemna „*Le mie prigioni*“ de *Silvio Pellico*; o carte de pucina arte, dar' de multu simtiementu, si latita in tota Europa.

De acésta categoria se tienu si *epistolele* unui séu altui scrietoriu; ele sunt pretiose pentru cá sunt mai pucinu cercate decâtu cartile, si pentru cá ne facu a cunósce pe omu si tempulu in care a traitu.

Altoru le placea a face *descriptiuni*. Sunt placute si folositorie descrierile de caletorii.

In faci'a grandioselor evenimente din acestu seclu, facia cu aceea ce s'a facutu, descoperitu, simtitu si cugetatu — istori'a trebuiá sê dee o vedere mai larga, si sê arete adeverulu aplicatu la trecutu si presentu, si sê presinte o viia drama a lucrurilor omenesci.

Asié istorii s'au scrisu fôrte multe, dar' nu fâra a lasá dorinti'a de un'a care sê corespunda la atâta efusiune de lumina si la atâte sperantie!

Mai tôte provinciile si-au istoricii sei, cari s'au adjutatu cu materialulu culesu in seclulu precedentu, si cu modulu de a-le dá valórea numa ce o merita — si asié au culesu cunoscintie mai precise, consecintie mai largi, si au pusu in relatiune istori'a natiunala cu a intregi umanitati.

Decátu toti mai mare rumóre a facutu *Carolu Botta* (1766—1837.) „*La Storia dell' indipendenza d' America*“ i fece renume; si iute compilá „*La storia d' Italia*“; incependu de unde incetá Guicciardini (1534) si pana la a. 1796, si de aici pana la a. 1815. Trebe sê insemnámu, cá in istori'a sa nu vre sê scía de constitutiuni; Europ'a o crede pamentu de nebuni, si tóta omenimea de o rasa selbatica, care o trage si impinge diabolulu. Stilulu lui e deosebitu. Incepe cu afectare, si finesce cu fôrte multi neologismi si francesismi; abuséza cu vorbirea familiara, cu antitesele si cu preteritiunile retorice. Asié elu se tiene mai multu de scól'a esagerarei si a declamarei; cu tôte aceste lu recomanda o frumósá si neesauribila varietate de dictiuni, si artea de a exprime lucruri nóue in cuvinte vechi, apoi fluiditatea si evidinti'a ce o are in scriere, mai adaogundu amorulu de patria, ce se vede si de sub dispretiulu cu care scrie despre italieni.

Multi au facutu istorii de vietie; unii despre capitani, altii despre artisti, ér' altii despre poeti anumiti.

Inse nu seclulu trecutu ci seclulu nostru se vede a fi epoc'a cea mai bine pregatita pentru studiulu istoricu. Candu geografi'a cu adjutoriulu matematicei a adjunsu a fi perfepta; candu geologi'a ne dá notitii istorice mai vechi decâtu istori'a insa-si; candu arceologi'a ne-a desgropatu documinte, ne-a ilustratu monuminte, si ne-a decifratu scrieri necunoscute;

candu jureprudinti'a a penetratu pana in medu'a legelatiuniloru antice; candu filosofi'a ridiendu de cartea destinului, ne aréta isvorulu de unde se nascu atâte vicisitudini a genului omenescu: atunci nu e mirare daca istori'a, adjutata de aceste sciintie, va imbracă si ea vestmentu de perfepta serbatória in acestu seclu luminatu; si se va implení ceea ce a predisu Voltaire: cá secele viitorie voru insemná seclulu XIX cu numele de *seclu istoricu*; si italianii anca voru poté avé istorici renumiti, precum au atatia renumiti in tôte sciintiele.

Cu aceste finescu discursulu meu, mai insemnandu, cá in seclulu despre care ni-e vorb'a, italianii au avutu multi filosofi, fisici, juristi, naturalisti, si moralisti. Aflámu apoi diurnale si almanacuri, critice, polemii si traduceri.

In specie *Nicolo Tomaseo*, cu cruditiunea sa, cu cunoscintiele profunde si cu scrierile sale eficace a aretatu cum critic'a póte sê fia educatória.

Au Italianii si acum o multíme de inventiati, cari in mediu-loculu miscâriloru si reformatiuniloru politice, de cari e agitata tóta Italia, lucra, facu si scriu. Acestia sunt in viétia si se tienu de seclulu nostru; io acum nu voiu vorbí despre ei; viitoriulu va gustá fruptulu studiului si lucrâriloru lor, si i va scí apretiuí dupa meritulu ce lu voru avé. Totusi nu potu a nu memorá pe *Cesare Cantu*, unulu d'intre cei mai renumiti istorici si literati ai seclului presinte.

Multi straini au scrisu si au judecatu despre leteratur'a italiana; care laudandu-o, care invidiandu-o, care vituperandu-o; care aflandu cá tóta e originala, care dicundu cá nu e alta decâtu o imitatiune a celei francesci. Acestia inse nu sunt critici buni ca *Nicolo Tomaseo*, si n'au penetratu bine neci spiritulu scrietoriloru, neci etatea in care au traitu acestia.

Binele, frumosulu, adeverulu se lauda de sine; reulu, uritulu, nemoralulu sunt de sine vituperiu. Sê inbraciosiámu cele, sê ne ferimu de aceste.

Si io dorescu ca leteratur'a nóstra natiunala sê fia nici mai pucinu bogata, nici mai pucinu naturala, nici mai pucinu originala, decâtu cea italiana.

Bai'a-de-Crisiu in Augustu 1866.

Dr. Iosifu Hodosiu.

Feliurite moduri de salutare.

Intre tóte datinele nici un'a nu e mai vechia si latita, ca cea de a se salutá si complimentá unulu pe altulu, si adeca dupa un'a formula indatinata deosebitu mai in fie-care tíera. Astfelu din vechime pana in dilele mai din urma in totu timpulu popórele s'au folositu de diferite moduri de salutare.

Inca de la inceputu salutareá erá unu modu de esprimerea onórei, stimei, iubirei si amicitiei aretate unulu altuia. La betrani salutareá erá de unu pretiu inaltu, si pentru celu defaimatu erá cea mai mare pedépsa de nimene a nu fi salutatu. Unu amicu, díce unu poetu elinu, nu póte sê intimpine cu ceva mai placutu pre amicu seu decâtu cu o salutare. Vine o salutare din adanculu animei, si nu numai de pe budie, intr'adeveru are ceva dulce si binefacatoriu in sine. Acésta potemu observá, candu mergemu demanéti'a la tíera si intimpinâmu unu economu, care cu o vóce amicabile ni poftesce buna demanéti'a, séu candu, trecemu singuri in tacerea noptii peste campuri, si o salutare cordiala ni delectédia audiulu si ne incuragiédia dicandu, cá potemu pasi siguri scutiti de acela, care ne saluta.

Precum mai fiecare poporu si-are feliuritele sale monete, asié si-are si formele sale de salutare, cari sunt lui insusíte, si cari au caus'a loru in viéti'a sociala, in positiunea fisica si morala a natiunei. Salutareá orientaliloru e: „Pace fie cu tine!“ respunsulu e: „cu tine fia odihna!“ Modulu acestei salutári esprime deplinu aceea, ce e obiectulu oftárei si ferícirei orientaliloru, e o trasura a caracterului lor. Cuvintele aceste *pace* si *odihna* cuprindu in sine pentru orientali totu feliulu de bunastare, si ferícire. Cea mai mare placere pentru unu omu din orientu si icón'a ferícirei lui mai inalte este a se odihni, fára a fi incomodatu, in umbr'a palmiloru, la tiermurile unui riurelu recorosu si limpede, si tóta diu'a siedindu fára lucru, ma fára de a si cugetá, — si de nu amu scí din naratiunile calatorilor, atunce ni-aru aretá acele divanuri, acei otomani, acele sofe, si diferitele molitáti lucurióse, cari vinu din orientu la noi. Nu e insusi vestmentulu celu largu alu acestoru popóre unu semnu de comoditate? Dar' trebuie sê marturismu cá orientalii si au causa ca sê iubésca odihn'a. Sub unu ceriu ardiatoriu tóta miscarea mai obositóre e nesuferitóre si cand sunt conturbati in acésta nemicu-facere, ei devinu tulburati ca marea miscata de viforulu nepaciuitoriu, pasiunile amortite li-se descépta

ca valurile mârei si nimicescu totu ce vine si afla naintea lor . . . de aceea apoi fresce, cá *pacea* si *odihn'a* sunt mai placute la aceste popóre si sunt privite ca cele mai scumpe talismane de ferícire si bunastare.

Salutareá greciloru e cam contraria celei din orientu, de óra-ce scimu bine, cá aspiratiunile si caracterulu acestui poporu diliginte e cu totulu contrariu acelei natiuni molatice. Greculu totu deaun'a a fostu diliginte, sirguitoriu si de nemicu nu se temea ca de odihna. Deci si salutareá lui erá: „lucru ferícitu“, séu: „sporiu bunu la lucru!“ si fiindu-cá iubiá elu si desfetárele, apoi poftiá aceste si amicului seu prin cuvintele: „bucura-te.“ Si candu se intimpinau, se intrebau: „ce faci?“ „cu ce te ocupi?“ — Romanulu d'in contra aretá in salutareá sa cá nu pré pune atáta pretiu pe desfetári, si cá mai multu stimédia tarimea, poterea corpului pe cum si a spiritului. Salutareá lui erá: „afli-te bine?“ va sê díca: esci tu tare, puternicu? — „fii puternicu si tare!“ Modulu de acésta salutare aréta caracterulu romanului, care escelédia mai multu prin tarime, potere si energia. Si cuventulu de virtute a insemnatu la romani vrednicia, ca celu mai stralucitu caracteru alu barbatului, candu din contra grecii pricepeau sub virtute acea armonia seu frumsétia, care se nasce prin contielegerea morala si fisica. — Precum in lumea vechia, asié si in dilele nóstre modurile de salutare au insemnetatea si caracteristic'a sa. Acea intrebare comuna in Germania: „cum te mai afli D. Ta?“ nu are raportu numai la starea fisica, ci si la cea morala. Complimentulu despartírei la germani de comunu e: „sê traiesci in pace!“ si acest'a nu denuntia o stare pré ferícita. Óre de ce germanii au lasatu salutárele loru stravechie-natiunale, si primira altele? Germanii vechi se salutau cu urmatórele cuvinte: „tíe recomandatu“ respunsulu erá: „alu teu sum.“ Salutareá acést'a esprimea armoni'a si intielegerea, care natiunea germana peste tóte le stimá. Unu amicu strigá celuialaltu: „amicétia si amóre“; respunsulu erá: „in eternitate.“ Inainte de dormire díceau: „dormi neclatitu“; respunsulu erá: „sê ne vedemu bucurosi.“ La méssa salutau: „satura-te cu placere“; respunsulu: „indestularea are bucuria.“ Demanéti'a si díceau: „virtuosu si voiosu“; respunsulu erá: „Aminu!“ Salutareá acésta: „servu aplecatu!“ nu e germana-natiunala, cá-ci se afla de comunu la tóte popórele civilisate. Acésta se folosesce de la impartírea ómenilor in liberi si selavi. Cu unu cuventu germanii au aruncatu perdéu'a peste trecutul loru. Studentii germa-

ni se salutau: „musele cu tine!“ respunsulu erá: „fericire patriei!“

Caracterulu francesu se afla parte in diferelele forme de salutare si in modulu de a vorbi cu ori-cine, séu a-lu acceptá. A loru „Comment vous portez-vous“, insemnédia: „Ce feliu de corpu porti D.Ta. „ai D. Ta unu corpu sanetosu?“ Activitatea corpului se póte numerá intre cele mai insemnate insusiri a francesilor. Salutarile francesiloru au aceea insemnetate, cá esprimu cele mai neinsemnate afectiuni pré delicatu. A loru „Je suis charmé, ravi, enchanté de vous voir en bonne santé“; — „Io sum bucurosu, voiosu, sum incantatu cá te vedu in buna sanetate.“ Sê nu credemu cá cuvintele aceste aru fi câtra unu amicu adevratu adrestate, pe care nu l'amu vediutu de 20 de ani.

Nici decum, e de comunu a salutá asié si pe acel'a, pe care nu voimu a-lu vedé bucurosu. Este o formalitate si o hiperbola, care sunt limbei franceze insusite. Din tóte salutarile n'au facutu nici un'a impresiune mai fericita ca „Adieu!“-ulu francesilor. Acestu „Adieu“ e dupa parere fórte vechiu, si se trage din timpii cei vechi, cand erá mai mare religiositate, si e numai o scurtare de la: „je vous recommande à Dieu!“ — Eu te recomendu lui D. Dieu!“ — A loru „bon jour“ e acompaniatu de o aplecare de capu, atingerea pelariei si de o cautatura amicabila.

Polonii se saluta cu: „padam de nog“; „eu me culcu la pitióre.“ Acésta salutare o intrebuintiédia in totu momentulu séu de a salutá séu multiumi. Nu numai poporulu de josu, ci si clas'a civilisata se servescu de acésta salutare si nu e raritate sê o audi de la unu barbatu onestu séu o dama amabila. Salutarea insa-si e acompaniata de o aplecare, ca si candu aru voi sê imbratisiedie genunchiele celuialaltu. Acésta datina e de crediutu cá s'a formatu, pe cand poporulu a incetatu de a mai fi liberu. La despartire dicu polonii: „sarutu manile“, ce au si francesii, precum si spaniolii inca o acceptara. Damele polóne inse nu sunt tocma nemultiu-mitóre a nu primí de la straini aceea salutare, pe langa tóte cá nu e datina a-si lasá manile sê li-se sarute.

Inca mai este si acea exprimare care se dice la stranutare, adeca: „se fia de bine.“ Francesulu díce: „à vos souhaits!“ Polonii dicu: „eu ti postescu a avé 500 de prunci!“ — Sunt pucine persóne, cari si-aru poftiasié unu donu cecescu pentru famili'a loru, ci trebue sê credemu, cá acésta exprimare e un'a d'intre cele mai bune in státu.

Damianu Dragonescu.

Fortarétia de la Hododu.

(Vedi ilustratiunea de pe pagin'a 377.)

Hododulu e unu satu insemnatu in Selagiu; in apropiarea acestuia pe unu dealu acoperitu cu paduri a fostu fortarétia ce represinta ilustratiunea nóstra. — Despre acésta fortarétia adeseori se face amintire in istori'a Transilvaniei. Mai alesu pe timpulu principilor a fostu unu punctu insemnatu, dar' ca alte nenumerate fortaretie transilvane cu timpulu s'au ruinatu nu atátu prin tempestatea timpului ci mai multu prin nepietatea si crudelitatea ómeniloru cari nu sciu pretiú munumintele sante ale trecutului. — Asié si acésta frumósa si interesanta fortarétia s'a ruinatu cu totul. Pana la anulu 1791 s'a aflatu in starea precum o vedemu in ilustratiune, dar dupa acésta s'a prefacutu cu totul in ruine, ma si din aceste mai marte parte s'au intrebuintiatu pentru cladirea edificiilor moderne. — Dorere astfelu de casuri pré adeseori obvinu si in alte parti.

U N D I N E.

Novela de Fernando Fenneberg.

(Fine.)

Sosirea domnisiórei York a produsu o furóre mare in lumea de moda d'in New-Orleans. Tenera, frumósa si avuta, ea deveni in curendu regin'a societátiei si nimeniu nu-i trecea prin capu, cá ea si saltatória „Villette“ ar' fi un'a si aceea-si persóna. Intr'unu balu intalni Undine pre dómn'a Seaton, pre matusi'a bogata a lui Eduardu Lester. O expresiune anumita a trasurorulu acestei dame, o facú objectulu unui interesu viu pentru Undine. Pe langa tóta deschilinirea aniloru, erá totu-si o asemenare insemnata si evidente intre amendoué, si asié si dómn'a Seaton erá miscata de unu interesu fierbinte cátra Undine, si-i erá cu nepotintia sê-si întórca ochii de cátra ea. Dómn'a Seaton, ne potendu-se rebdá mai multu, se întórse cátra Undine si i díse.

— Domnisiór'a mea, escusa-me pentru intrebare, sigura esti de numele dtale York?

— Da, dómna, — díse Undine surprinsa in câtuva, — nu-mi potu intipui, pentru-ce te indoiesci?

— Crede-me, nu numai curiositatea me aduce la intrebarea acést'a; permite-mi a te intrebá, care ti-este connumele?

— Ti-spunu dreptu, dómna, eu me numescu Undine.

Dómn'a Seaton deveni palida ca mórtea si abié potea respirá.

— Esti bolnava, seumpa dómna Seaton, — díse Undine turburata fórte.

— Ba nu, inse spune-mi, — continuà ea, cautandu-o confusu, — ai unu semnu de anima pe mana?

— Am, dîse Undine, mai atâtu de miscata acuma ca si dóm'n'a Seaton, si si-sufulcà manec'a, facundu sê se véda semnulu.

— Fîic'a mea! — dîse dom'n'a Seaton si cadiu ametîta in bratiile ei.

Urmà apoi o scena de o confusiune nespusa. Undine, palida, dar' liniscita si otarita, aduse pre dna Seaton intr'o alta chilîa. Unu medicu, care se aflà de facia ca ôspe, a intrebuintiatu midiu-lócele recerute, ca sê o aduca éra-si la consciintia, si dupa-ce s'a intemplatu acést'a, se retrase. Candu si-deschise dna Seaton ochii, cautà spariata in giurulu seu, si i se asiediara ochii pe Undine, care ingenunchià de o parte a ei.

— Fét'a mea! Scump'a mea Undine! — dîse ea, si punendu-si capulu pe umerulu fetei tenere, versà lacremi de bucuria. Se intemplara apoi dechiaratiuni d'in amendoue partile. Candu erà Undine cam de siese ani, muma sa, care dorià sê-si véda pre o amica in New-York, o-a fostu adusu in cetatea acést'a. Undine esî intr'o dî cu padîtóri'a sa la preambulare. si ast' d'in urma a fostu remasu pe drumu ca sê vorbésca cu unu cunoscutu alu seu, pre care lu-intalnise. Undine se departà de padîtóri'a sa, si candu acést'a cercà dupa ea, Undine nu mai erà. Recercârile si sciricirile cele mai neobosite fura in daru, neci o urma nu i-se potu descoperi. Undine intielegea bine acuma pentru-ce nu. Ea si-aduse a minte, câ Bet chiaru in diu'a aceea o intalnise, si o tienù ascunsa, pâna candu fâra frica o potea tramite pe strade sê cersîseca. Undine enarà mumei sale tôte, ce noi chiaru acum spuseramu lectoriloru nostri, dar' despre cunoscinti'a sa cu Eduardu Lester nu i-a vorbitu nimicu, si ascultà cu suridere leniscita, candu i spunea muma-sa, câ ce amici buni voru fi, candu se voru cunósce unulu pre alaltulu. Ei se si intalnira, dar' Eduardu, precum sciea Undine pré bine, nu o cunoscù; si totu-si se parea confusu si neodignitu. Faci'a i erà cunoscuta de siguru, si de multe ori stetea cu ôrele, privindu-o, ca sê póta deslegá secretulu.

— Vere Eduarde, — dîse Undine intr'o dî, candu i-a fostu redicatu ochii celu pucinu a dóua-dieci'a óra, si vedea, câ elu o privesce, — ce e cu dta? Dóra te-am deochiatu? Cautatur'a mi-este dóra indracita, de cauti asié la minc. Dta esti a buna-séma cum se póte numai de nepoleitu.

— Escusa-me, Undine, — dîse elu, tredîndu-se d'in melancoli'a sa, — atât'a asemeni cu o persóna, pre care o-am cunoscutu o data, câtu nu potui incungiurá sê nu te privescu. N'am vediutu nici candu dóue persóne, cari sê rebduca la olalta atât'a câtu dvóstra amendoue.

— Abuna-séma? Cine a fostu, vere? —

— O féta tenera, asié de frumósá chiaru ca dta, Undine.

— Numele ei, Eduarde?

-- La Villette.

— Ce? dta indraznesci, dle Lester, a me asemená cu faptur'a ast'a, cu saltatóri'a aceea parasita? — dîse ea cu superbia. —

Faci'a lui Lester deveni rosîa, si ochii lu-vindeau, câ e maniosu.

— Dómna Seaton, nici de la dta nu potu suferi sê te audu vorbindu in asié modru despre Villette. Nu este in lume femeia mai buna si mai frumósá de câtu Villette, saltatóri'a.

— Intr' adeveru, domnule, — dîse ea cu sarcasmu, — ea si-a aflu in verulu meu unu aperatoriu fierbinte. I vine omului a crede, câ iubesci pre frumósá saltatória. Presupunu, câ ea va fi in curendu dn'a Lester.

— Asiu dori sê me lase ceriulu sê o aflu, — dîse elu cu caldura, — ea ar' fi, înainte de ce ar' apune mane sórele, femeia mea, déca ar' vré sê vina dupa mine.

— Bine facusi, vere, câ dîsesi si cuvintele aceste d'in urma, — replicà Undine suridiendu, si apoi schimbandu-si tonulu indata, dîse:

— Ce mi-vei dá, Eduarde, déca ti-voiu aflá pre Villette?

— Dta véra? Cu nepotintia, Undine!

— Neci decátu nu e cu nepotintia, vere. Eu sum Villette.

— Dta!

Elu se retrase indereptu, si o privi surprinsu. Ea se redicà, si-puse manile pe umerii lui, precum facuse inca candu-va, lu-cautà in ochi si i dîse:

— Eduarde, iubesci-me dta pre mine?

— Villette! Villette! Sê potu crede ochiloru mei, — strigà elu cu surprindere.

— Necredintiosule! Cunosci tu suvenirea acést'a?

Apoi si-aretà mititic'a sa mana, la care lucea anelulu cunoscutu de diamantu. — Elu nu se potù indoi mai multu, secretulu fù esplicatu. Eduardu Lester fù omu fericitu in sér'a acést'a.

— Villette, vrei sê-mi fii femeia? — întrebà peste câte-va óre, candu începù a se inserá.

— Te-ai uitatu dle Lester, câ atirni de la generositatea matusiei dtale, care este un'a d'ntre cele mai superbe ale genului seu, si care te-ar' desmosteni, déca ai luá pre o féta, care are o stare atâtu de umilita pe langa dta.

— Uita-te de aceste, si iérta-mi, Villette, -- dîse elu rogandu-sc. — Undine rise.

Cumca iertatu-i-a, séu ba, nu o potemu spune; dar' atât'a scimu de siguru, câ dupa trei septemane saltatóri'a Villette, acuma Undine Seaton, a devenitu dóm'n'a Undine Lester. cu invoirea deplina a matusiei sale superbe.

Trad. de

Lucretia Silviannu.

LA CULESU DE VIE.

Nu sciu ce-e? — totu sete-mi vine,
 Par' câ m'arde unu veninu, —
 Inse 'ndata mi-e mai bine
 Cu frati buni daca inchinu.
 Frati de unu cugetu si simtîre,
 Beti, dorerea s'o 'necâmu,
 Câ-ci in vinu e fericire . . .
 Dar nici cand sê nu uitâmu:
 Câ poporul se jertvesce
 Prin mai multi fii tradatori,
 Si cerimea nu grabesce,
 Sê ni de unu salvatoriu.
 La olalta cu iubire
 Beti dar vinulu infocatu;
 Pentr' a tierei fericire,
 Pentru dreptu-i multu amatu!
 Dî lautare din vióra,
 Dî-mi unu cantecu plinu de doru,
 Câ-a mea dulce lelisióra,
 Mi jurase eri amoru,
 Mi jurase pan' la mórte
 Ne 'necetatu câ m'a iubi;
 Eu credeam aceste tóte . . .
 Nu sciam câ-su nebunfi.
 Manedî audu minune,
 Ea pe mine m'a uitatu, —
 Si — sê spunu ce nu-e de-a spune —
 Asta-di altui a juratu . . .
 La olalta cu amóre,
 Beti dar vinulu infocatu:
 Pentru-acele dînisióre
 Ce iubescu adevveratu!
 Daca cadî in intristare,
 De ajungi la ceva reu,
 Sê n' ascepti ajutorare
 Fara de la Domnedieu,
 Câ-ci amiculu ce-ti promite
 Asta-di mana d'ajutoriu,
 Sórtea daca nu-ti suride,
 Elu te néga de trei ori.
 Nu-e mai mare raritate
 Ca unu sinceru, bunu amicu,
 Cine d'astia are parte
 Póte díce: „su fericitu!“
 La olalta cu iubire
 Sê bemu dara toti ca frati:
 Sê viedie 'n fericire
 Toti amicii-adeverati!
 La olalta cu iubire
 Pentru cine sê mai bemu?
 Pentru a nóstra infratîre
 Astu paharu sê-lu inchinâmu!

Ce e nou?

* * * (*Asociatiunea din Aradu*) a amanatu din caus'a colerei tînerea adunârii generale din 15 optomvre pe tempu nedeterminatu.

* * * (*Societatea de lectura din Lugosiu*) va tîné adunarea sa generala in 8/20 optomvre si in dílele urmátore, la care serbare natiunala comitetulu Societâti invita pe toti membri si pe toti aceia, carora li jace la anima inaintarea culturêi poporului romanu.

* * * (*Din caus'a colerei*) prelegerile la gimnasiulu din Beiusiu se voru incepe numai in 1. noemvre.

* * * (*Din Maramuresiu*) primimu seirea infricosiata, câ padurile de bradu din valea Visieului la Borsia de trei díle ardu cumplitu. Dispusetiunile in contra latîrei focului s'au facutu de locu si sperâmu câ cu sucesu.

* * * (*Orasiulu Mizilu.*) in judetiulu Buzeu alu Romaniei a arsu mai de totu, intr'o singura dí aprópe la 3000 case s'au facutu cenusia.

* * * (*Din Ploesci*) ni se scrie, câ in lun'a lui septemvre acolo s'a serbatu o serbatóre natiunala, deschiderea noului gimnasiu, la care luara parte multi barbati stimati. Intre celelalte vorbiri unu studentu dechiamá: „Rugatiunea studentilor“ de dlu Zacharia Antinescu, carele scrise si renumit'a poesía: „Vócea orbului.“

* * * (*Coler'a in Pesta*) incepú in urma a scadá in dílele trecute, — ér in Buda neci nu pré mai sunt casuri de colera. Datele oficióse din 11 l. c. ni aréta câ in Buda nici unulu nu a repausatu in colera, ér' in Pesta numai 34 de ensi.

* * * (*Alumneu natiunalu.*) Cetimu in „Albina“, câ brav'a intelegintia din Timisióra voiesce sê infintiedie acolo unu alumneu pentru spriginirea studentilor romani de acolo, — acestu institutu se va infintia prin daruri de buna voia din tóte partile, cari au sê se tramita in bani séu in natura dlui profesor de limb'a si literatur'a romana *Georgiu Craciunescu* in Timisióra. — O recomandâmu spriginirei calduróse a on. publicu romanu.

Literatura si arte.

* * * (*„Predicatoriulu si catechetulu“*) se va chiamá o scriere periodica romana, carea va esî in Oradea-mare sub redactiunea m. o. d. Iustinu Popffu câte intr'o brosiura de 3—4 cóle tiparite pre luna, si va aduce predice séu omilie pre tóte dominecele si serbatorile fiacarei lune si catechisâri. Pretiulu de prenumeratiune anualu va fi 4 fl. v. a; brosiur'a prima pentru Ianuariu 1867 va si esî cu capetulu lui Noemvre a. c., si asié voru esî si brosiurele urmátorie totu cu o luna inainte de tempulu pentru carele suna. — Salutâmu cu bucuria acést'a intreprindere folosítoria, carea purcede din acea preadeverata observare, cumca in lips'a mai totala de astfelu de opuri preotii nostri sunt siliti a se folosi de isvóre straine, anume pre alocurea magiare, ceea ce nici decátu nu satisface si nu inaintédia interesele beserice si ale natiunei nóstre. (S. R.)

* * * (*Artistulu.*) Sub acestu titlu a aparutu in Bucuresci o fói'a nóua.

Din strainetate.

— (*Regin'a Angliei*) Victoria adeseori face escursiuni in provinci'a Balmoral. In dîtele trecute ajungându ea acolo, numai decâtu impreuna cu o dama de curte a esîtu in preambulare la campu, unde află o muiere lucrându in o holda cu crumpene. Regin'a odihnindu-se pe unu trunchiu de arbore si agrai muierea lucrátore. — „Dar ce draga, singura lucredi?“ — „Da, — respunse muierea — câ-ci ceialalti s'au dusu. Au audîtu câ vine regin'a si ei au voitu s'o véda.“ — „Apoi dta de ce nu te-ai dusu s'o vedi?“ — „Eu, si de ce? Ce folosu am eu daca vedu pe regin'a? Cari sunt curiosi s'o véda perdu o di de lucru si eu acésta nu potu sê facu, câ-ci am 5 copii si barbatu bolnavu pentru cari trebuie sê lucru.“ Atunci regin'a intinse banii câti avu la sine si astfel se adresà câtra muiere: „Primesce drag'a mea acésta sumulitia si spune celor ce te-au lasatu, câ regin'a a venitu in persóna ca sê te véda.“

— (*Leo Gozlan*) renumitul literatu poporalu francesu nu demultu a moritu. Despre dinsulu vorbescu multe anecdote interesante. Odata voindu sê tréca in Belgia, la granitia lu intréba vigilatoriulu: „Ce esti dta?“ — „Literatu.“ respunse Gozlan. „Medilócele de vietuutu?“ — „Pén'a.“ — „Fórte bine, sciu.“ — dîse vigilatoriulu si a scrisu in protocolu: „Leo Gozlan *negotietoriu de pene.*“

— (*Imperatés'a de Mexico*) precum scimu a sositu in Europa, despre starea sanctatei sale foile scriu scriile cele mai triste. Asié mai de curundu se aude câ Maj. Sa e impresorata de o melancolia fórte mare si e téma câ d'in acésta nu se va mai vindecá. E preocupata de nise ideii fórte infiorátore, inchipuindu-si câ e incungjurata de conjuratiuni cari tientescu otravirea sa.

— (*Victoru Hugo*) a scrisu si va edá câtu de curund istori'a Angliei.

— (*Telegrafulu atlanticu.*) Scimu câ in fine unei societâti englese i-a succesu sê intinda telegrafu din Anglia prin marea Atlantica la America. Nu potu intru destulu laudá acésta intreprindere marétia. Nu de multu unu americanu fórte avutu s'a bolnavitu reu, medicii de-acolo nu-i poteau ajutá nimicu si au abdîsu de a-lu mai curá, atunci bolnavulu telegrafá la Londra si consultá pre unu medicu renumitu de-acolo, carele studiandu din raporturile telegrafice starea bolnavului si prin ce fase a trecutu bôl'a sa, numai decâtu telegrafá bolnavului unu receptu, firesce câ mai scumpu ca cele de comunu, inse i-a ajutat bolnavului.

(*Intunecime de sóre.*) In 8-le l. c. scimu câ a fostu intunecime de sóre, carea inse la noi nu s'a vediutu, dar Europa apuséna a avutu parte s'o véda. — Din Paris se scrie câ acolo a fostu intunecimea fórte interesanta si a tienutu mai o óra intréga, — catva tempu nu s'a vediutu sórele nimicu si ceriulu erá acoperitu cu cétia, crá intunerecu mai ca nóptea.

— (*In Brescia*) este o muiere de 42 ani, carea de-a rostulu scie recitá totu testamentulu vechiu — si celu nou.

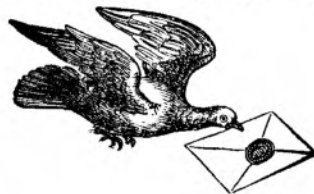
Gâcitura numerica.

De Corneliu P.

- 6.11.8.3. {Daca cu ea te dedai
Totu cu ea in gura stai;
10.11.5.10.12. Nu sum grópa nece stanca;
6.12.1.12. Cu salata toti me manca.
9.12.12. {Sum rotundu si albu ca néu'a,
{Pascile-mi schimba colórea;
2.11.5. E o animala blanda;
3.6.3. La setosi se recomenda;
8.7.4.12. {E unu arbore frumosu,
{Verde chiaru in tempu gerosu;
1—12. {E unu barbatu eminent,
{Care pentru limb'a sa,
{Au fostu fórte diliginte
De a sî-o poté pastrá. —

Deslegarea gâciturei numerice din nr. 30: „Literatur'a romana.“ Deslegare buna primiramu de la dómnele si domnisiórele: Catarina Craciunescu n. Sacosianu, Sidonia Sacosianu, Alesandra Popoviciu, Elisabeta Popu, Maria Popescu, Elena Popu, Eufrosina Crisanu, Virginia Moldovanu, Eleonora Munteanu, Maria Popu, Cornelia Vulcanu, Nina Popoviciu, Teresia Selagianu, Amalia Popescu, Zoie Lipovanu, Teresia Szeremy, Maria Fabianu, Victoria Popu, Elena Boccanu, Emilia Popoviciu, Ida Oprianu, si de la domnii: Aureliu Draganu, Demetriu Muresianu.

POSTA REDACTIUNEI.

Roma. Pana 'n momentulu de fatia n'amu primitu mimica din cele promise de multu. Le acceptâmu cu doru.

Dintre versurile sosite in septeman'a trecuta — amant'a mea, — La momentulu lui Anastasie Panu, — Credulu meu, — Venitoriulu, — Romanulu, — nu se potu publicá.

O séra la luna, — ar fi buna daca n'ar fi asié rea. —

Dorulu meu, nu-lu potum impliní, ici — colé mai preluerat, apoi póte câ s'ar poté publicá. —

Catra ea. Adrosédia-te câtra ea.

Te iubescu, iubescu copila. Nu ne indoim de felu, dta ai simtiu poeticu, inso form'a strica totu.

Cu esemplare complete mai potemu sierbi.

Proprietariu, redactoru respundiatoriu si editoriu: **IOSIFU VULCANU.**